

LEXIKOLOGIE

- = nauka o slovní zásobě
 - **frazeologie** = věda o ustálených slovních spojeních, **frazém** = ustálené slovní spojení
 - **sémantika** = věda o významu slov
- pojmenování = něco, co má význam, nemusí nutně být slovo- slovo = shluk zvuků s významem, v grafickém zápise odděleno mezerami- složené pojmenování = volné spojení slov, není jednoznačné- sousloví = označuje jako celek jeden konkrétní jev- multiverbizace = věc, kterou lze označit 1 slovem označíme více slovy- univerbizace = opak, označíme 1 slovem, cíl: přesnější, honosnější	slyšel jsem – pojmenováníslyšel – slovoafrické šelmy – složené pojmenovánílev pustinný – souslovívyšetřit → provést vyšetření – multiverbizacenákladní auto → nákladák – univerbizace
- **pořekadlo** = ustálená věta, vznikla z lidových zkušeností
 - **pranostika** = pořekadlo spojené s počasím, ročním obdobím, klimatickými změnami
 - **rčení** = ustálené spojení slov, které se zapojuje do vět
 - **příslloví** = pořekadlo, které má navíc poučení
- pojmenování **nadřazené** (strom) x **podřazené** (dub)
 - *tygr*: **věcný význam**: šelma s černými pruhy, **mluvnický význam**: p. jm., 1. p., j. č., vzor pán
 - **konkrétní** (křída, stůl) x **abstraktní** (spánek, láska) pojmenování
 - **jednoznačné** (1 význam) x **víceznačné** (více významů) pojmenování
- **termín** = odborné pojmenování s jasným jedním významem, v administrativním a odborném slohovém postupu
 - **historismy** = věci, co už se nepoužívají
 - **archaismy** = slova, která se nepoužívají a byla nahrazena novými
 - **neologismy** = slova nového původu
- **expresivní pojmenování** = citově zabarvená slova
 - **eufemismus** = zjemnění významu x **dysfemismus** = zdrsnění významu
 - **vulgarismy** = sprosté výrazy
 - **familiární a domácká** pojmenování = důvěrné výrazy (zlatíčko, kafčo)
 - **pejorativní** pojmenování = vyjadřující záporný vztah ke skutečnosti (psisko, čokl)
 - **hyperbola** = nadsázka
 - **ironie** = vyjádření sdělující pravý opak
 - **zvukově expresivní** pojmenování = citově působí svou zvukovou podobou (ňouma, ťulpas)
- **homonyma** = slova znějící stejně mající různé významy
 - a. úplná homonymie – stejný slovní druh
 - b. částečná homonymie = jiné slovní druhy
 - **homofonie** = slova stejně znějí, ale jinak se píší
 - **synonyma** = slova stejného významu x **antonyma** = slova opačného významu
 - **paronymie** = zvukově podobná, ale nesouvisí spolu

- **metafora** = obrazné pojmenování na základě vnější podobnosti
- **metonymie** = obrazné pojmenování na základě jiné souvislosti dvou jevů
- **synekdocha** = zaměnění části za celek

- **rozsah** slovní zásoby = kolik obsahuje slov, v ČJ 350 000
- **jádro** slovní zásoby = pojmy označující základní věci, existují od pradávna do současnosti
- **aktivní** (používáme – 10 000) x **pasivní** (rozumíme – 50 000) slovní zásoba
- **obohacování** slovní zásoby = přidávání nových slov
přejímání, odvozování, zkracování, skládání, vznik nového slova, nové slovní spojení, frazeologismy, nové významy již existujícím slovům, rozšíření nebo zúžení významu existujících pojmenování
- **heslo** v jazykových slovnících = slovo ve slovníku, které je zde vysvětleno